

ВІДЗИВ

офіційного опонента Макаренко С.І.

на дисертацію Батьо Марії Зіновіївни

«Підготовка майбутнього вихователя

до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

(01 – освіта/педагогіка)

Агентом змін, провідником реформ, здатним практично реалізувати нову систему дошкільної освіти в Україні, є вихователь, що зумовлює необхідність здійснювати його професійну підготовку по-новому. При цьому все більшого значення сьогодні набуває формування готовності майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку з огляду на актуальність використання синтезу мистецтв та об'єднання різних видів художньої творчості навколо мовленнєвої діяльності для художнього освоєння та осмислення навколишнього світу.

Та попри декларування компетентнісного, діяльнісного, творчого підходів, теперішня підготовка майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у закладах вищої освіти України ще часто містить репродуктивний спосіб викладання матеріалу і недостатній обсяг практичної складової. З огляду на зазначене очевидно є актуальність теми та завдань дисертаційного дослідження, розробки й експериментальної перевірки технології особистісно зорієнтованої підготовки майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Структура та зміст дисертації М.З. Батьо розкривають цілісний процес науково-дослідної роботи. В основному тексті та додатках відображено всі її стадії: від ідеї та розробки концептуальних основ, ходу, змісту, – до

експериментальної перевірки і результатів проведеного дослідження, наведено висновки за результатами кожного з його етапів. Відзначено грамотність і логіку побудови роботи, чіткість і лаконічність завдань на початку підрозділів, проміжні узагальнення та висновки, відповідність висновків наприкінці кожного підрозділу. У ході дослідження дисертантом розв'язано всі поставлені завдання й одержано нові результати. Для реалізації провідної ідеї дослідження проаналізовано 354 джерела, з них 17 – іноземними мовами.

Достовірність та обґрунтованість висновків, отриманих у дисертаційному дослідженні, забезпечується методологічною обґрунтованістю методик дослідження та їх адекватністю досліджуваним аспектам проблеми, опорою на досягнення сучасної теорії та методики професійної освіти, дидактики, педагогічної психології, позитивними результатами тривалої експериментальної роботи, а також статистичним опрацюванням емпіричного матеріалу.

Підкреслено широку наукову новизну, теоретичну і практичну значущість вперше обґрунтованої та розробленої технології особистісно зорієнтованої підготовки майбутнього вихователя до організації ХМД дітей дошкільного віку, що містить концептуальний блок з системою принципів підготовки майбутніх вихователів до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей; змістовий блок з описом етапів здійснення підготовки; процесуальний блок з розкриттям педагогічних умов. Заслужують на схвалення вперше розроблені критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутнього вихователя до організації ХМД дітей як основи діагностико-прогностичного вимірювання досліджуваного.

Особливо цікавою, актуальною і, на наш погляд, особливо ефективною є саме індуктивна побудова методики організації художньо-мовленнєвої діяльності: від накопичення емпіричного досвіду, через його теоретичне узагальнення та практичне застосування на іншому рівні осмислення. Погоджуємося з автором, що саме принцип руху від емпіричного до

теоретичного пізнання є більш доцільним, оскільки теоретичне знання засвоюється свідомо, підкріплюється досвідом особистості у здійсненні творчої діяльності та спільної художньо-мовленнєвої діяльності з дітьми.

Саме цей принцип дозволяє змінити стереотипні підходи до підготовки педагога та поширити інтерактивність процесу формування готовності до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. Це є також позитивним моментом у розробленій технології, відзначено використання сучасних інтерактивних форм роботи зі студентами (інтерактивна лекція, тренінг тощо).

Усе вище вказане характеризує ступінь наукової новизни роботи, яку складають розвиток і додаткове обґрунтування теоретичних положень досліджуваної проблеми, а також розробка та перевірка технології особистісно зорієнтованої підготовки майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Практичне значення результатів дослідження полягає насамперед у впровадженні технології особистісно зорієнтованої підготовки майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, а також удосконаленні змісту, форм, методів і технологій професійної підготовки майбутніх вихователів до організації різноманітних видів художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку шляхом розробки відповідного програмно-методичного забезпечення.

Особливо привабливими є програми та навчально-методичне забезпечення спецкурсу „Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку” для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”; інформаційних і методичних матеріалів до лекційних та семінарських занять, спрямованих на підготовку майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у межах навчальних дисциплін „Література для дітей дошкільного віку”, „Методика розвитку зв'язного мовлення”, „Дошкільна лінгводидактика”; завдань з розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей для педагогічних практик студентів

спеціальності „Дошкільна освіта”; критеріально-діагностичного інструментарію визначення готовності майбутніх вихователів до розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Заслужують на увагу визначення педагогічної готовності майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей як інтегрованого новоутворення професійно-особистісної сфери майбутнього вихователя, що характеризується творчою спрямованістю його особистості, досвідом художньо-мовленнєвої діяльності, лінгводидактичною обізнаністю, ціннісним ставленням до дитячої творчості та мовлення; зумовлює успішність її організації в роботі з дітьми дошкільного віку та поєднує три площини: теоретичну, психологічну (особистісну) та ситуативну (стан особистості). Компонентами готовності майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей автор називає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, мовленнєвотворчий, організаційно-методичний.

Готовність майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку забезпечено за рахунок реалізації педагогічних умов: створення емоційно-творчого контексту; занурення студентів в активно-творчу художньо-мовленнєву діяльність; забезпечення інтеграції видів художньо-мовленнєвої діяльності; введення в програми педагогічних практик завдань з розвитку художньо-мовленнєвої діяльності; застосування текстоцентризму.

За матеріалами дослідження опубліковано достатню кількість робіт, серед яких необхідна кількість статей у провідних наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, і зарубіжному виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, де викладено ключові положення дисертації. На особливу увагу заслуговують авторські методичні рекомендації.

У цілому автореферат дисертації відображає її основні положення, а текст дисертації структурований згідно з рекомендаціями МОН України;

обсяг основного тексту знаходиться у необхідних межах. Хід і результати дисертаційного дослідження обговорювалися на достатній кількості заходів різного рівня, що надає можливість зробити висновок про необхідний рівень її апробації.

Разом із позитивними оцінками дисертаційного дослідження М.З. Батьо вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання, що потребують роз'яснення чи врахування.

1. Слушним вважаємо звернення до історії виникнення та розвитку поняття „художньо-мовленнєва діяльність”, сутність якого, на думку автора, з 60 – 70-х років ХХ ст. була незмінною. Ми не зовсім погоджуємося з таким висновком і вважаємо за потрібне провести більш глибокий порівняльний термінологічний аналіз.

2. Автором розроблено технологію підготовки майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, яку вона відносить до групи особистісно зорієнтованих технологій. Проте обґрунтування приналежності розробленої технології саме до особистісно зорієнтованих, на жаль, не подає.

3. На наш погляд, поряд із аналізом змісту навчальних дисциплін закладів вищої освіти України щодо підготовки майбутніх вихователів до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, варто було б проаналізувати зміст завдань педагогічної практики.

4. Високо оцінюючи використання завдань самоаналізу, анкетування, опитування-самоаналізу під час діагностики готовності майбутніх вихователів до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, ставимо під сумнів вибір окремих завдань на самооцінювання з огляду на недостатній рівень володіння студентами молодших курсів спеціальними знаннями. Добре, якщо б запитання та завдання були сформульовані більш чітко і конкретно.

5. На жаль, у тексті дисертації автор інколи демонструє недостатньо коректне ставлення до застосування наукової термінології, наприклад,

називаючи мовлення одним із засобів виразності різних видів мистецтва. До того ж в окремих моментах роботи йдеться про готовність вихователів до ХМД дітей старшого дошкільного віку, тоді як у назві роботи заявлено дошкільний вік у цілому (стор. 62, 132, 196).

6. Вважаємо доцільним перенести окремі елементи певною мірою перевантаженого тексту дисертації (багатосторінкові таблиці 2.1 (стор. 90 – 92), 2.2 (стор. 101 – 104) в додатки.

Зазначені зауваження та побажання не призводять до суттєвого зменшення оцінки теоретичної і практичної значущості результатів дослідження й дослідження в цілому. Результати дослідження можуть бути використані в процесі фахової підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти, науково-педагогічної підготовки магістрантів, професійно-практичної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, зокрема під час викладання фахових дисциплін, організації педагогічної практики, науково-дослідної роботи студентів, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і самоосвітній діяльності студентів.

На основі аналізу дисертації, автореферату та публікацій здобувача вважаємо, що дисертація «Підготовка майбутнього вихователя до організації художньо-мовленевої діяльності дітей дошкільного віку» є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, у якому отримані нові науково обгрунтовані теоретичні та практичні результати, що вирішують ряд актуальних задач теорії і методики професійної освіти. Дисертацію виконано згідно з чинними вимогами ДАК МОН України до кандидатських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Дисертація відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанови Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015), що дає підстави для присудження **Батьо Марії Зіновіївні** наукового ступеня

кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук,

проректор з науково-методичної роботи

Донецького обласного інституту

післядипломної педагогічної освіти

С.І. Макаренко

*Засвідчено пр. проректора С.І. Макаренка
Головний бухгалтер Н.В. Бондар*

